

Kościół p.w. św. Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim

Ul. Świerczewskiego 6

66-600 Krosno Odrzańskie

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w ZIELONEJ GÓRZE
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1
tel./fax 68 324 73 90, 68 324 74 11
tel./fax 68 325 37 45

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1

Załącznik do DR. 5144.23 2017

z dnia 26-04-2017

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1

Załącznik do dec. DR. 5144.27.2020

z dnia 18-01-2021

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

PRZY PROSPEKCIE ORGANOWYM

Organy firmy Sauer/Walcker

wraz z kosztorysem prac

ARTYSTA PLASTYK
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
Janowa
mgr Urszula Dąbrowska

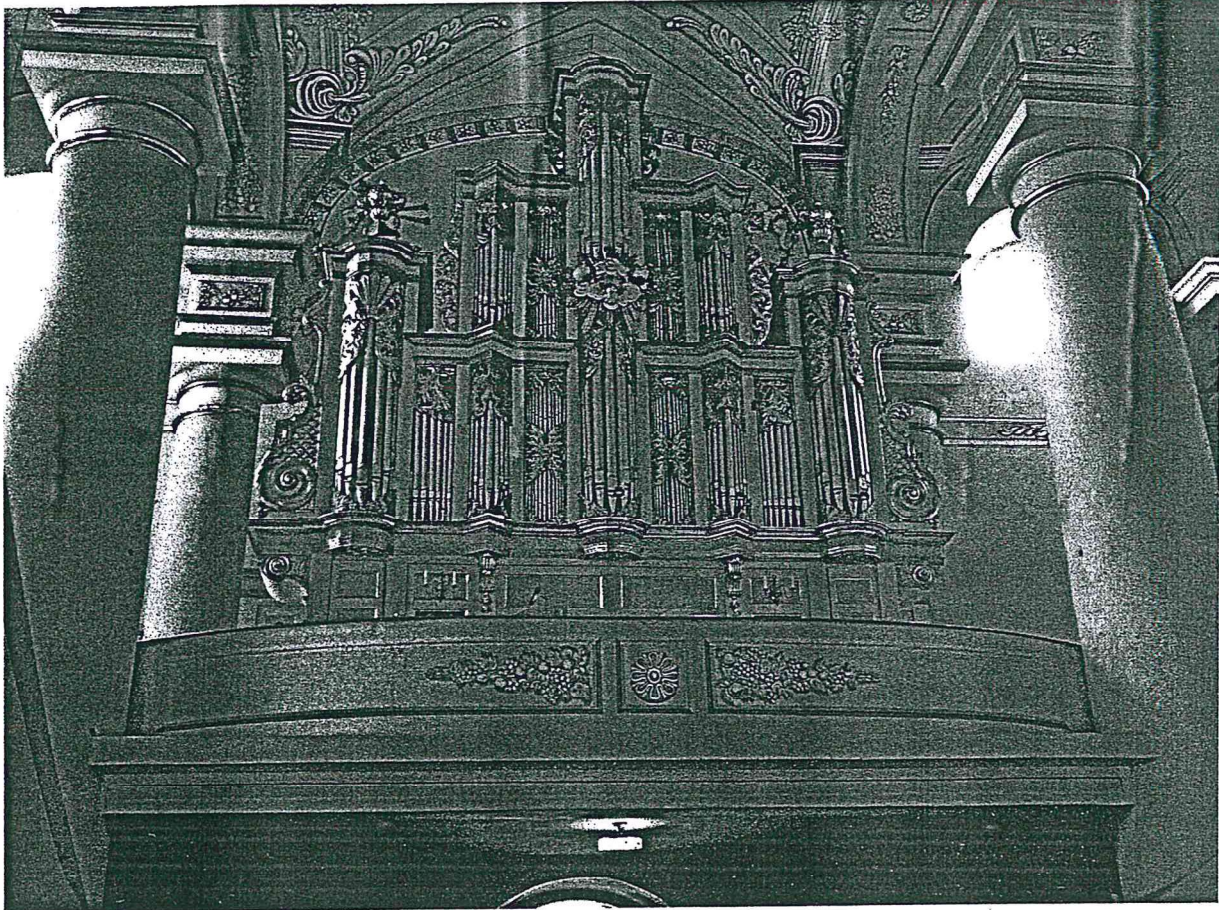
Poznań 2016

Poznań 2016

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w ZIELONEJ GÓRZE
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1
tel. 68 324 73 90, 68 324 74 11
tel./fax 68 325 37 45

Historia organów w kościele sw. Jadwigi w Krośnie Odrzańskim sięga XVI w kiedy to pojawiły się pierwsze wzmianki dotyczące pierwszego instrumentu w tym kościele. Kolejne organy powstały w 1688 autorstwa Johanna Schuringa, które niestety spłonęły w pożarze miasta i kościoła w 1708. Kolejne powstały w 1722 r autorstwa Johanna Roderera. W latach 1853/54 przeprowadzono remont generalny i obiekt dotrwał do lat 20-tych XXw, kiedy to z powodu katastrofalnego stanu zachowania instrumentu (daleko idącej destrukcji na skutek żerowania drewnojadów) rozważono kupno nowego. W 1927 po ekspertyzie firmy W.Sauer/O.Walcker zdecydowano się na budowę nowego instrumentu przy zachowaniu zabytkowego prospektu na co, według przekazów, parafia wyraziła zgodę. Obecnie zarówno instrument jak i prospekt organowy stanowią zabytek o najwyższej wartości historycznej. Instrument uznany za unikatowy, jest nie tylko największy pod względem liczby głosów, w województwie lubuskim, także prospekt stanowi bezcenny zabytek będący świadkiem bogatej historii, nie tylko kościoła ale i miasta (opis historyczny na podstawie opracowania M.Pietruszaka).

Niestety przez te liczne lata drewniana konstrukcja prospektu wraz z dekoracją malarsko pozłotniczą uległa transformacjom, które doprowadziły do zatracenia bezpowrotnie drewnianej, pięknie zdobionej empery organowej oraz większości bogatych dekoracji zdobiących szafę prospektu. Przeprowadzona wstępna kwerenda historyczna i materiał fotograficzny pokazuje jak ogromną przemianę na niekorzyść przeszedł ten wspaniały obiekt. Z dawnej dekoracji malarsko pozłotniczej do dnia dzisiejszego zachowały się widoczne tylko 2 płyciny, które świadczą o wysokim kunszcie i sprawności rysunkowo malarskiej wykonawcy. Pozostałe powierzchnie przemalowane grubymi warstwami bieli i szarości o ciepłych odcieniach. Na listwach profilowych i aplikacjach złocenia wtórne, wykonano szlagmetalem. Stan zachowania konstrukcji jest zły - widoczne liczne ingerencje restauratorskie. Obiekt silnie zanieczyszczony, o bardzo złym stanie konstrukcji drewnianej- degradacja drewna do poziomu mączki drzewnej (z pozoru niewidoczna ukryta pod grubymi warstwami przemalowań). Widoczne są liczne ślady po żerujących owadach. Generalnie obiekt wymaga podjęcia jak

najszerszych zabiegów konserwatorskich, nie tylko technicznych ale i estetycznych, uzgodnionych komisyjnie z konserwatorem wojewódzkim.

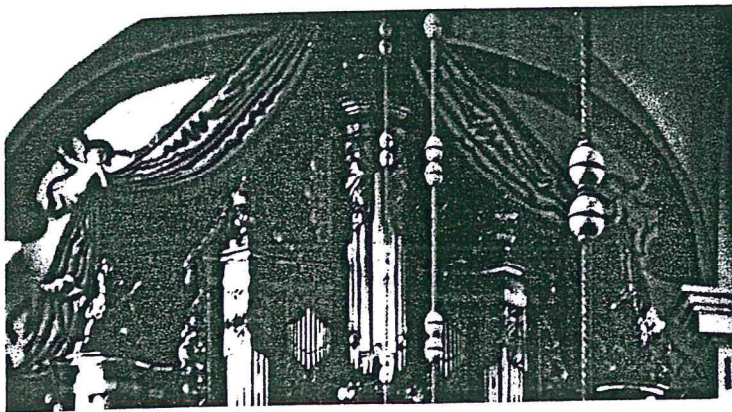
Prospekt organowy wraz emporą - stan obecny

Na zachowanych zdjęciach archiwalnych widać wyraźnie jak bardzo pierwotne opracowanie estetyczne prospektu wraz z emporą uległo transformacji. Dotyczy to również pozostałych elementów wystroju. Polichromia na ścianie zachodniej stanowiąca tło i jednocześnie uzupełnienie wystroju prospektu w postaci zawieszonych kotary obecnie jest całkowicie przemalowana. Do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie 4 putta wiszące na ścianie (obecnie bez kontekstu), które w oryginalnej wersji były elementami przestrzennymi uzupełniającymi polichromowaną kotarę –podtrzymując ją po obu stronach.

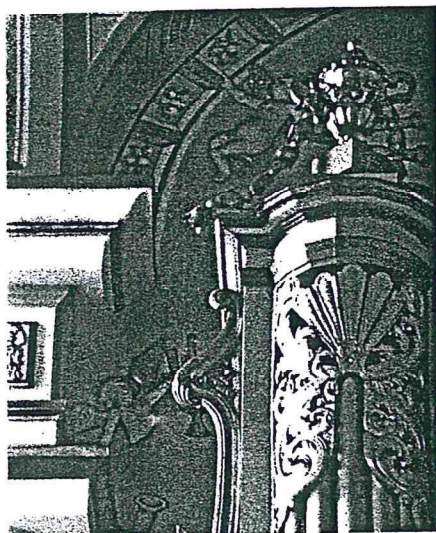
Współ
wiszą

Deko
insk
w or

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW**
w ZIELONEJ GÓRZE
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1
tel. 68 32473 90, 68 32474 11
tel./fax 68 325 37 45

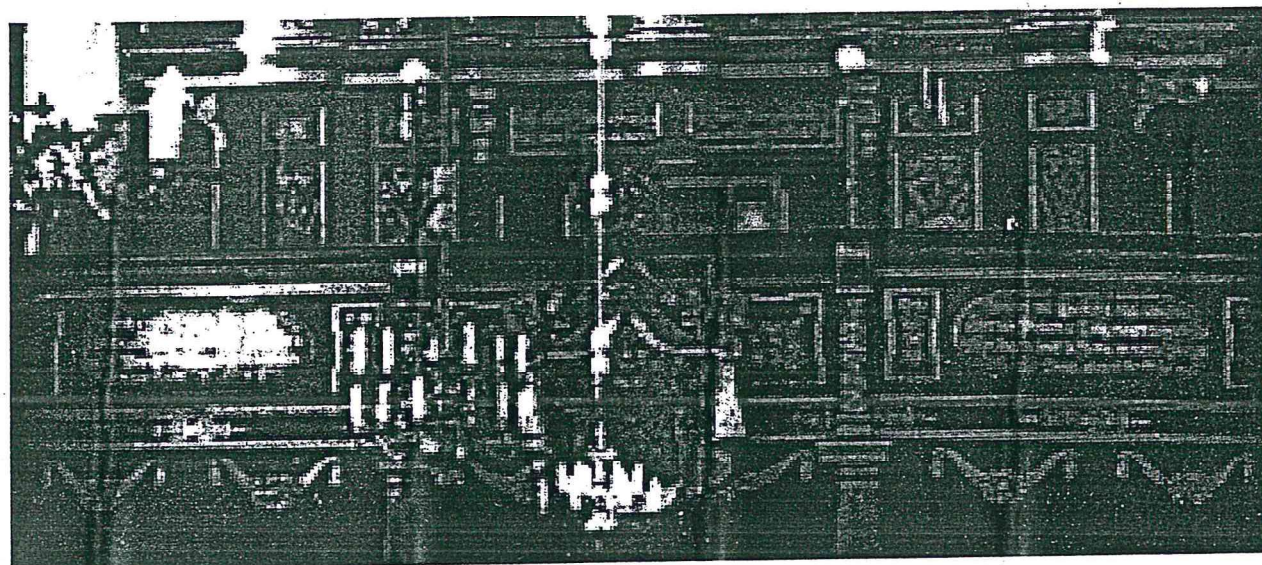

Fragment polichromii iluzjonistycznej

m.
e
Współczesna polichromia o całkowicie zmienionej formie – obecnie pozostawione putta na ścianie zachodniej wiszą tam bez kontekstu czyli bez iluzjonistycznie namalowanej kotary, którą podtrzymywały.

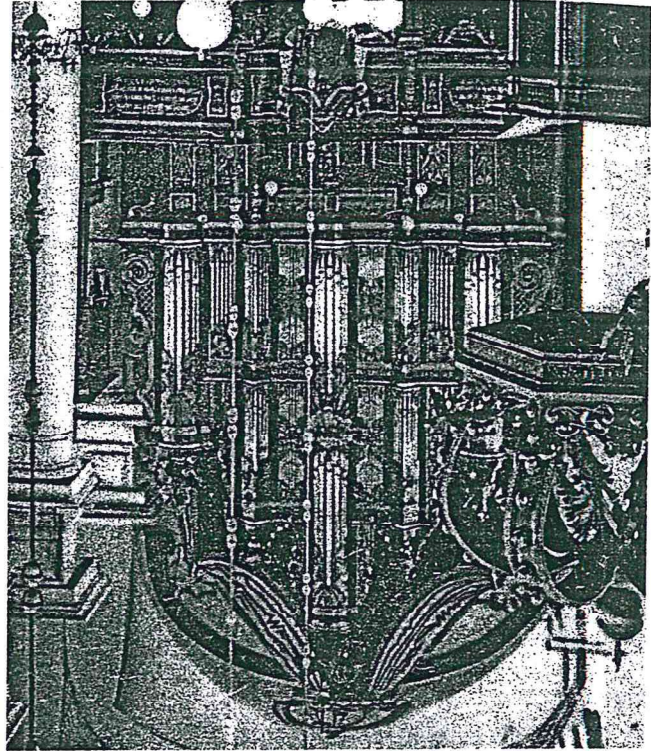
Dekoracje pozłotniczo malarskie w postaci ornamentalnej kompozycji oraz inskrypcji w kartuszkach, obecnie przesłaniają przemalowania (ostatnia warstwa w odcieniach bieli).

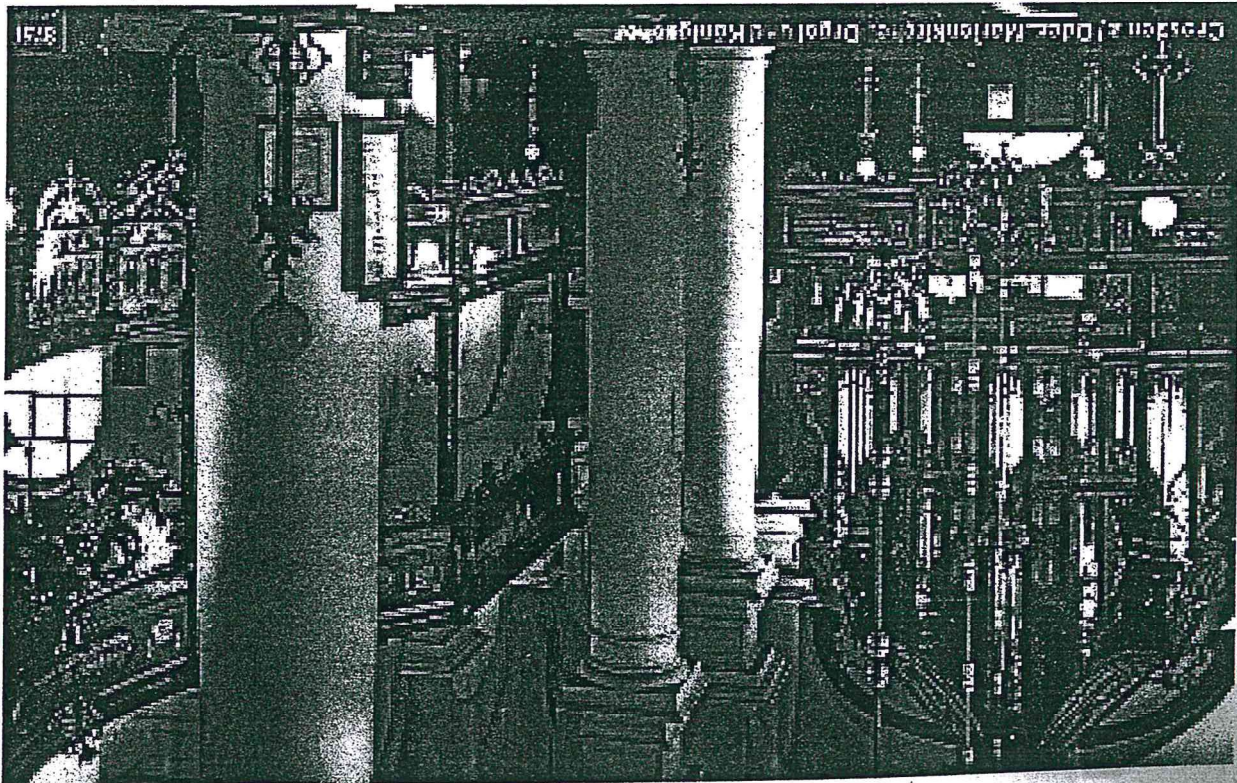
Dekoracja malarsko pozłotnicza z nieistniejącej empyry organowej. Obecnie wszystko prawdopodobnie ukryte pod przemalowaniami odcieniami bieli.

W trakcie analizy stanu zachowania obiektu wykonano drobne odkrywki, potwierdzające obecność pierwotnych warstw polichromii pod grubymi warstwami jasnych przemalowań. Trudne jest jednak na tym etapie określenie ich stanu zachowania i zakresu występowania. Jest to możliwe jedynie w procesie prowadzonych w pełnym zakresie prac konserwatorskich, które ze względu na stan zachowania i wartość obiektu powinny być podjęte w jak najszybszym czasie według wcześniej ustalonego programu prac.

**WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW**
w ZIELONEJ GÓRZE
65-063 Zielona Góra, ul. Kopernika 1
tel. 68 324 73 90, 68 324 74 11
tel./fax 68 325 37 45

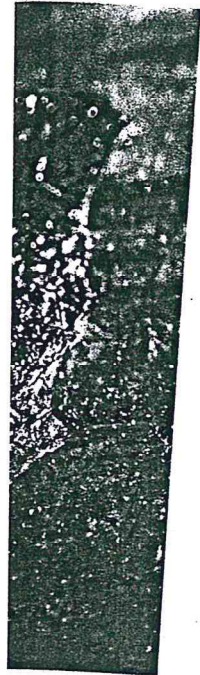
Wnętrze kościoła przed zmianami dotyczącymi usunięcia oryginalnej empory organowej, oraz pozostałych drewnianych elementów wystroju bez przemalowań, które obecnie przesłaniają widoczne na zdjęciu inskrypcje i ornamentalne, złocone elementy wystroju nad prospektem iluzjonistycznie namalowana kotara.

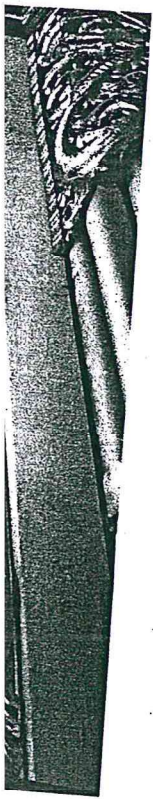
ik
ze
V
eslenie
i
i

PROPONOWANY PROGRAM PRAC

1. Przeprowadzenie kwerendy historycznej – rozpoznanie historii obiektu oraz jego pierwotnego wyglądu , opracowania estetycznego.
2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej .
3. Demontaż obiektu – dokładna inwentaryzacja fotograficzna i opisowa demontowanych elementów.
4. Przewiezienie obiektu do pracowni.
5. Odkurzenie i oczyszczenie obiektu z zanieczyszczeń.
6. Pobranie materiału do badań stratygraficznych, fizyko-chemicznych oraz mikrobiologicznych celem rozpoznania budowy technologicznej obiektu , użytych materiałów oraz stanu zachowania pod względem mikrobiologicznym (wykonanie zdjęć miejsc pobrania próbek).
6. Wykonanie odkrywek schodkowych i pasowych- wykonanie zdjęć dokumentacyjnych.
7. Usunięcie wszelkich obcych, wtórnych elementów z oryginalnej konstrukcji prospektu – usunięcie min instalacji elektrycznej (projekt nowej i sposób jej poprowadzenia na podstawie uzgodnień z użytkownikiem obiektu po stronie właściciela obiektu).
8. Wykonanie prób na rozpuszczalniki i środki do usuwania przemalowań – dobór środków i odpowiedniej metody.
9. Poszerzenie odkrywek i po komisyjnym potwierdzeniu jaka warstwa jest warstwą pierwotną – usunięcie przemalowań.
10. Dezynfekcja i dezynsekcja obiektu – dobór środków na podstawie badań mikrobiologicznych, oraz dokładnej analizie obiektu.
11. Wzmacnianie strukturalne konstrukcji drewnianej – impregnacja, utwardzanie metodami środkami dobranymi na podstawie prób.
12. Ewentualna wymiana całkowicie zdegradowany fragmentów drewna, uzupełnienie ubytków (gatunek drewna zgodny z pierwotnym).
13. Odpowiednie zabezpieczenie uzupełnień ze świeżego drewna metodą dobraną na podstawie analiz obiektu.
14. Ogólne przeklejenie powierzchni po wykonaniu uzupełnień i zdjęciu przemalowań.

Ślady
malarsko

15. W przypadku zidentyfikowania oryginalnej warstwy zawierającej warstwę gruntu i polichromii - nałożenie warstw gruntów i odp. ich opracowanie, a następnie uzupełnienie warstwy malarskiej.

16. W przypadku występowania złocień – odp. przygotowanie powierzchni pod złocenia a następnie rekonstrukcja złocień z wykorzystaniem materiałów zgodnymi z oryginalną techniką wykonania.

17. W przypadku określenie oryginalnej powierzchni jako powierzchni niepolichromowanych dobór odpowiednich metod barwienia drewna i zabezpieczenia powierzchni (np. olejowanie ,woskowanie).

Wszelkie powyższe decyzje zostaną podjęte po komisyjnych spotkaniach z przedstawicielem nadzoru konserwatorskiego w danego województwa.

18. Przewiezienie do kościoła i montaż obiektu .

19. Wykonanie zdjęć dokumentacyjnych po zakończeniu konserwacji obiektu.

20. Wykonanie powykonawczej dokumentacji fotograficznej i opisowej.

Opracowała Urszula Dąbrowska, Konserwator Dziej Sztuki

Zdjęcia Krzysztof Kurek